

ჩუ ამ წევრილში, იწის წილიში კვალად მართვენ წამების ბოძს, ქურბი ჯვართ, მტარული მკლავით, ზედ ლერსმევენ კვლევის იესოს!

ისმის ჩხარუნ... ეს რინა არი, მილის ბორკელთ მილაბარკობს, ის ძველს სიმღერას, ჩვენს გულის ძვრას ტყვებაშია მოსტეჟას და ამბობს!

სით, ძმობილიყო?—ეით, სითაც კიდევ მოველით მამაცის შვილებს, ჩვენ ვივლით ასე მუდამ სიმღერას, ვიდრე მთა ბარი არ გაილიდებდეს!

დაბს, ახალი, ახალი წელი, მაგრამ გზა იგივე გულდასაწყველი, ახალი წელი, ახალი წელი და გოლგოთა კი კვლავ ძველისძველი!

ი. ევლზვილი.

გამკრიტიკებადი ბავშვები:

II

ჩემმა შეზარხოზებულმა მეეტლემ გამაზავა რცხობილი. დავუბრუნა სიყვარული. აქ „დვორიანსკი ლუნაი“ „რასპობორნი“ რომ იყო, ვერა ენახე.

„სად გავრა მეთქი ეს „ლუნაი“—ეკითხე მეთქვს.

—სიტი მეგრამიტებმა ჩაულობეს, მომიგრა მეეტლემ.

—შეხედ, ბატონო, ამ სოფელ ფლიკსანს, მიიხრა მან, ხომ მოგვხსენებთ მისი მემამულე ვაგუშა ერისთავი, მან მამულის სიყვარულით დიდ სამხედრო სამსახურს თავი განაწესა და მუდღაზინა მისთვის და ეწინააღმდეგა გამართლებას. მის სოფელში წყალი არ იყო, მიიხრა-მოიხარა კლდეები, მთები, მონახა წყაროები, ეს წყლები ერთ მილში მოაქცია და სოფელში ჩამოიყვანა. ეს წყალი თეთრანად კოწინდა და ორი წლით სოფელსაც რჩებოდა. დიწყო ხალხის მოძრაობა, ეს შრომითი კაცი მიმუდგენდა ვაგუშს, მეტი რა ჯანი ჰქონდა იმ „შეგ რაზმს“ შეუერთდა და იქ უზნურ თავდაზნაურებს ენაღწიეს და „ნაკარუს“ ასწავლიდა. ეს რაზმიც დამოუკიდებელი იყო ჩვენი შრომითი, მამულის ერთგული თავადი ისევ მთავრობის სამსახურს დაუბრუნდა. წარმოიდგინეთ აქარ სოფლების სობრივზე, გადაუწყვეს და გადამტეხეს სახლ-კარი, დაღუპეს მისი წყლის მიღებიც და ათი სოფელსაც წყალი მოუხსნეს. მისი მიცვალებული დედა, რომელიც ვენახში იყო დასაფლავებული, სასოვადი ამოიღეს და ახლად ამოიხრალი გვამი წაბლეს.

მიგული სოფელს ტყუილში, მეეტლე ჩევერისძისებრ, ლუქნათან ვაჭრად და გადასაკრეოდა შევიდა. მე სოფლისკენ ვავაჩებ.

უქმე დიდ იყო; ხალხი საყდრის წინ იდგა და ყუანებდა. თურმე მამასახლისი აურჩევით.

გამიკრიტდა, ამას წინეთ კიდევ იყო ამყვე სოფელში მამასახლისის არჩევა. ჩვენს მამასახლისი ახალ მთავრადგავით იცლებოდა.

წინ წამოვდგა ერთი დარბასიელი გლეხი.

შე მიღვან, კეტი მადლნი მქვს, ვცხსა ხტრები ღმერთისა, ხელმწიფესაც, ბატონსაც, მეზობელსაც და გამუდვულ გამომხლებლსაც. ყველა ჩემი მადლობელია, დღეს მე შენი მოჩივრე ვარ, სიამოვნებთ მოვიდივარ და გემხარბე მინი-თალშიაც, ხენა-თესვაშიაც და კალთხე-დაც. მეც შენი მადლობელი ვარ, რად გინდა რომ ერთმანეთს გადავემტროთ. სკოლა ჩვენი საქმე არ არის; გზებზე შენთ დაგვესწენი და ამ უბედურებაში ნულარ ჩავვიგდებ.

„მართალია, მართალია, ვასისა აქეთიქედან და ხალხი დიშალა.“

უნდა წაესულყო? მოვიკითხე მეეტლე. თქვენი მეეტლე ხერანგ, ძალზე დამთვრა და ვერას გზით ვერ ვავლივითე—გამომიხსნა მეეტლემ. ცხენები გამოშვებულა და უკვე დავახინვეყო.

მეტი რა გზა მქონდა, მივეკვლე ერთ მემამულეს და შინ წავეყვი.

ამ სოფელში ბევრი რამ საგულისხმო გავიგე. ერთხელ აქარკ ყაზახების პოსტს დასვეციან ვითომ რევოლუციონერები და იარაღი და ცხენები წაურთმევიდათ. აქედან ცაღია, რომ სოფელს იარაღი უშვებია.

ეს სოფელი შეგულია ხილითა—კალვილი, ვარანკოვა, თურსაული, აბი-ლალი, ყოველნაირი ხარისხის ატამი და ყოველნაირი ხარისხის მსხლიც. როგორ შევიძლო ამ სოფელში ფრინველს შეიოსლა, ყოველი გულხუცკი მას იტრება. დასწყევლათ ღმერთმა, გავუიკან ქლეკავებს, „რომ ეს სოფელი სულ დავარდნილი ერთ მემამულეს კოშკი აქვს, გარემო ფანჯრებით და შუშხანდით შემოქვილილი. ამ კოშკში მას ოთხასოდე ჯაგანი ყურძნი ჰქონია. ქლეკავებს ჩაუგინდია ამ უკუშში და შილ ყურძნი დაუნახათ. მოულოაპარაინთა ერთმანეთში. შეგროვიან, ნისკარტებით უჭურბი ჩაუღვწიან შესულან შილ და ერთიანად შუქვაშინა ყურძნი, მსხლიც და ვაშლი. რამდენად რაგებია სოფელს ზემოხსენებული შეიარაღება, ეს შეთავაზობა თვითონ ვაივს.

მანჩი კეცხვინე ერთობა მისახურს ამოუწყვილა. აქ მოუკლათ ადგილობრივ მემამულეს მემამულის ნატრო-შვილის მოუხაგი, ანაური გომელიერი. მოკლულს დიდი გამძობა გამოუყენია: „შუა ღამისას მის გარდნაზე შეიარაღებული კაცი დასკეშია და დაუქრია გომელიერი. დაქრული არ შემინებულა, ხანჯლით მან თვითონ დასკრა ერთი ავაზაკთან.

გომელიერი იქვე მომკვდა. მისგან დაქრულს კი ამხანაგებმა თავი მოსკრეს, თან წილეს და ტანი კი იქვე დასკრეს. ბევრი სინჯვე უთავო სხეული, მაგრამ ცნობა ვერაინ ვერ იცნო.

ამბობენ, ნატროშვილის ის საქმე იმით მოვდიოდა, რომ სხვისი ლუქმა არაგის არ არგებო.

როგორ თუ სხვისი ლუქმა, ვითვხე. უწინ ეს მამული ძლიერ თავადის დეით ერისთავის იყო.

სი მიღვან, კეტი მადლნი მქვს, ვცხსა ხტრები ღმერთისა, ხელმწიფესაც, ბატონსაც, მეზობელსაც და გამუდვულ გამომხლებლსაც. ყველა ჩემი მადლობელია, დღეს მე შენი მოჩივრე ვარ, სიამოვნებთ მოვიდივარ და გემხარბე მინი-თალშიაც, ხენა-თესვაშიაც და კალთხე-დაც. მეც შენი მადლობელი ვარ, რად გინდა რომ ერთმანეთს გადავემტროთ. სკოლა ჩვენი საქმე არ არის; გზებზე შენთ დაგვესწენი და ამ უბედურებაში ნულარ ჩავვიგდებ.

„მართალია, მართალია, ვასისა აქეთიქედან და ხალხი დიშალა.“

უნდა წაესულყო? მოვიკითხე მეეტლე. თქვენი მეეტლე ხერანგ, ძალზე დამთვრა და ვერას გზით ვერ ვავლივითე—გამომიხსნა მეეტლემ. ცხენები გამოშვებულა და უკვე დავახინვეყო.

მეტი რა გზა მქონდა, მივეკვლე ერთ მემამულეს და შინ წავეყვი.

ამ სოფელში ბევრი რამ საგულისხმო გავიგე. ერთხელ აქარკ ყაზახების პოსტს დასვეციან ვითომ რევოლუციონერები და იარაღი და ცხენები წაურთმევიდათ. აქედან ცაღია, რომ სოფელს იარაღი უშვებია.

ეს სოფელი შეგულია ხილითა—კალვილი, ვარანკოვა, თურსაული, აბი-ლალი, ყოველნაირი ხარისხის ატამი და ყოველნაირი ხარისხის მსხლიც. როგორ შევიძლო ამ სოფელში ფრინველს შეიოსლა, ყოველი გულხუცკი მას იტრება. დასწყევლათ ღმერთმა, გავუიკან ქლეკავებს, „რომ ეს სოფელი სულ დავარდნილი ერთ მემამულეს კოშკი აქვს, გარემო ფანჯრებით და შუშხანდით შემოქვილილი. ამ კოშკში მას ოთხასოდე ჯაგანი ყურძნი ჰქონია. ქლეკავებს ჩაუგინდია ამ უკუშში და შილ ყურძნი დაუნახათ. მოულოაპარაინთა ერთმანეთში. შეგროვიან, ნისკარტებით უჭურბი ჩაუღვწიან შესულან შილ და ერთიანად შუქვაშინა ყურძნი, მსხლიც და ვაშლი. რამდენად რაგებია სოფელს ზემოხსენებული შეიარაღება, ეს შეთავაზობა თვითონ ვაივს.

მანჩი კეცხვინე ერთობა მისახურს ამოუწყვილა. აქ მოუკლათ ადგილობრივ მემამულეს მემამულის ნატრო-შვილის მოუხაგი, ანაური გომელიერი. მოკლულს დიდი გამძობა გამოუყენია: „შუა ღამისას მის გარდნაზე შეიარაღებული კაცი დასკეშია და დაუქრია გომელიერი. დაქრული არ შემინებულა, ხანჯლით მან თვითონ დასკრა ერთი ავაზაკთან.

გომელიერი იქვე მომკვდა. მისგან დაქრულს კი ამხანაგებმა თავი მოსკრეს, თან წილეს და ტანი კი იქვე დასკრეს. ბევრი სინჯვე უთავო სხეული, მაგრამ ცნობა ვერაინ ვერ იცნო.

ამბობენ, ნატროშვილის ის საქმე იმით მოვდიოდა, რომ სხვისი ლუქმა არაგის არ არგებო.

როგორ თუ სხვისი ლუქმა, ვითვხე. უწინ ეს მამული ძლიერ თავადის დეით ერისთავის იყო.

სი მიღვან, კეტი მადლნი მქვს, ვცხსა ხტრები ღმერთისა, ხელმწიფესაც, ბატონსაც, მეზობელსაც და გამუდვულ გამომხლებლსაც. ყველა ჩემი მადლობელია, დღეს მე შენი მოჩივრე ვარ, სიამოვნებთ მოვიდივარ და გემხარბე მინი-თალშიაც, ხენა-თესვაშიაც და კალთხე-დაც. მეც შენი მადლობელი ვარ, რად გინდა რომ ერთმანეთს გადავემტროთ. სკოლა ჩვენი საქმე არ არის; გზებზე შენთ დაგვესწენი და ამ უბედურებაში ნულარ ჩავვიგდებ.

„მართალია, მართალია, ვასისა აქეთიქედან და ხალხი დიშალა.“

უნდა წაესულყო? მოვიკითხე მეეტლე. თქვენი მეეტლე ხერანგ, ძალზე დამთვრა და ვერას გზით ვერ ვავლივითე—გამომიხსნა მეეტლემ. ცხენები გამოშვებულა და უკვე დავახინვეყო.

მეტი რა გზა მქონდა, მივეკვლე ერთ მემამულეს და შინ წავეყვი.

ამ სოფელში ბევრი რამ საგულისხმო გავიგე. ერთხელ აქარკ ყაზახების პოსტს დასვეციან ვითომ რევოლუციონერები და იარაღი და ცხენები წაურთმევიდათ. აქედან ცაღია, რომ სოფელს იარაღი უშვებია.

ეს სოფელი შეგულია ხილითა—კალვილი, ვარანკოვა, თურსაული, აბი-ლალი, ყოველნაირი ხარისხის ატამი და ყოველნაირი ხარისხის მსხლიც. როგორ შევიძლო ამ სოფელში ფრინველს შეიოსლა, ყოველი გულხუცკი მას იტრება. დასწყევლათ ღმერთმა, გავუიკან ქლეკავებს, „რომ ეს სოფელი სულ დავარდნილი ერთ მემამულეს კოშკი აქვს, გარემო ფანჯრებით და შუშხანდით შემოქვილილი. ამ კოშკში მას ოთხასოდე ჯაგანი ყურძნი ჰქონია. ქლეკავებს ჩაუგინდია ამ უკუშში და შილ ყურძნი დაუნახათ. მოულოაპარაინთა ერთმანეთში. შეგროვიან, ნისკარტებით უჭურბი ჩაუღვწიან შესულან შილ და ერთიანად შუქვაშინა ყურძნი, მსხლიც და ვაშლი. რამდენად რაგებია სოფელს ზემოხსენებული შეიარაღება, ეს შეთავაზობა თვითონ ვაივს.

მანჩი კეცხვინე ერთობა მისახურს ამოუწყვილა. აქ მოუკლათ ადგილობრივ მემამულეს მემამულის ნატრო-შვილის მოუხაგი, ანაური გომელიერი. მოკლულს დიდი გამძობა გამოუყენია: „შუა ღამისას მის გარდნაზე შეიარაღებული კაცი დასკეშია და დაუქრია გომელიერი. დაქრული არ შემინებულა, ხანჯლით მან თვითონ დასკრა ერთი ავაზაკთან.

გომელიერი იქვე მომკვდა. მისგან დაქრულს კი ამხანაგებმა თავი მოსკრეს, თან წილეს და ტანი კი იქვე დასკრეს. ბევრი სინჯვე უთავო სხეული, მაგრამ ცნობა ვერაინ ვერ იცნო.

ამბობენ, ნატროშვილის ის საქმე იმით მოვდიოდა, რომ სხვისი ლუქმა არაგის არ არგებო.

როგორ თუ სხვისი ლუქმა, ვითვხე. უწინ ეს მამული ძლიერ თავადის დეით ერისთავის იყო.

სი მიღვან, კეტი მადლნი მქვს, ვცხსა ხტრები ღმერთისა, ხელმწიფესაც, ბატონსაც, მეზობელსაც და გამუდვულ გამომხლებლსაც. ყველა ჩემი მადლობელია, დღეს მე შენი მოჩივრე ვარ, სიამოვნებთ მოვიდივარ და გემხარბე მინი-თალშიაც, ხენა-თესვაშიაც და კალთხე-დაც. მეც შენი მადლობელი ვარ, რად გინდა რომ ერთმანეთს გადავემტროთ. სკოლა ჩვენი საქმე არ არის; გზებზე შენთ დაგვესწენი და ამ უბედურებაში ნულარ ჩავვიგდებ.

„მართალია, მართალია, ვასისა აქეთიქედან და ხალხი დიშალა.“

უნდა წაესულყო? მოვიკითხე მეეტლე. თქვენი მეეტლე ხერანგ, ძალზე დამთვრა და ვერას გზით ვერ ვავლივითე—გამომიხსნა მეეტლემ. ცხენები გამოშვებულა და უკვე დავახინვეყო.

მეტი რა გზა მქონდა, მივეკვლე ერთ მემამულეს და შინ წავეყვი.

ამ სოფელში ბევრი რამ საგულისხმო გავიგე. ერთხელ აქარკ ყაზახების პოსტს დასვეციან ვითომ რევოლუციონერები და იარაღი და ცხენები წაურთმევიდათ. აქედან ცაღია, რომ სოფელს იარაღი უშვებია.

ეს სოფელი შეგულია ხილითა—კალვილი, ვარანკოვა, თურსაული, აბი-ლალი, ყოველნაირი ხარისხის ატამი და ყოველნაირი ხარისხის მსხლიც. როგორ შევიძლო ამ სოფელში ფრინველს შეიოსლა, ყოველი გულხუცკი მას იტრება. დასწყევლათ ღმერთმა, გავუიკან ქლეკავებს, „რომ ეს სოფელი სულ დავარდნილი ერთ მემამულეს კოშკი აქვს, გარემო ფანჯრებით და შუშხანდით შემოქვილილი. ამ კოშკში მას ოთხასოდე ჯაგანი ყურძნი ჰქონია. ქლეკავებს ჩაუგინდია ამ უკუშში და შილ ყურძნი დაუნახათ. მოულოაპარაინთა ერთმანეთში. შეგროვიან, ნისკარტებით უჭურბი ჩაუღვწიან შესულან შილ და ერთიანად შუქვაშინა ყურძნი, მსხლიც და ვაშლი. რამდენად რაგებია სოფელს ზემოხსენებული შეიარაღება, ეს შეთავაზობა თვითონ ვაივს.

მანჩი კეცხვინე ერთობა მისახურს ამოუწყვილა. აქ მოუკლათ ადგილობრივ მემამულეს მემამულის ნატრო-შვილის მოუხაგი, ანაური გომელიერი. მოკლულს დიდი გამძობა გამოუყენია: „შუა ღამისას მის გარდნაზე შეიარაღებული კაცი დასკეშია და დაუქრია გომელიერი. დაქრული არ შემინებულა, ხანჯლით მან თვითონ დასკრა ერთი ავაზაკთან.

გომელიერი იქვე მომკვდა. მისგან დაქრულს კი ამხანაგებმა თავი მოსკრეს, თან წილეს და ტანი კი იქვე დასკრეს. ბევრი სინჯვე უთავო სხეული, მაგრამ ცნობა ვერაინ ვერ იცნო.

ამბობენ, ნატროშვილის ის საქმე იმით მოვდიოდა, რომ სხვისი ლუქმა არაგის არ არგებო.

როგორ თუ სხვისი ლუქმა, ვითვხე. უწინ ეს მამული ძლიერ თავადის დეით ერისთავის იყო.

ეგრენი.

(ტიფლზე შეღებ)

ნატარა ფიქრები.

პირველ წერილში ჩვენ ვამბობდით რუსეთთან ხელშეკრულებასზე, რომელსაც უზრუნველ უნდა იყო ჩვენი ეროვნული არსებობა. მაგრამ საუბედროსათ ეს ხელშეკრულება ხელშეკრულებათ დარჩა და ჩვენ კი თან და თან ყოველი ჩვენი უფლები დავკარგეთ. რასაკვირველია ამ უფლებების ვეღარ დავებრუნებთ და რუსეთთან ზემოსწრებულ ხელშეკრულებას ვეღარ განვახრციებთ, თუ კი დღესაც ჩვენს ცხოვრებას განვიტოლოთ არ დავაკვირდებით და იმავე გზით ვივლით, რომლითაც ეს სამი წელიწადი დავდივართ.

ჩვენი ხალხის მეთაურები და იდეოლოგები სულ იმას გამოხადენ ერთგულ თვითმმართველობა ბატონობას ნიშნავს და თავდაზნაურობის ხრიკი არიან. ან არა და ანა კარგი რომ იყეს, რა შესქებელია, რომ თავდაზნაურობაც მს ეთრფილებოდნენ.

ასე და ამ რგათ არწუწუნდენ „ამხანაგებნი“ ხალხს, თუნც უთითონაც სასაცილო მდგომარებაში იმყოფებოდნენ, რადანაც მართონი დაჩრენ და ყოველი ერის სოციალისტებზე ჰკვიანი და ქეზნიტიჩნი გამოიყენებ. მართლაც იმ დროს, როდესაც ლათინებმა, ფინლანდლებმა, მალორებსმა და პოლონელებმა ნაძიგლ გუას ვადაუბერს და „მარტის უღალბეს“, მარტა ქართველებმა ისახეს თავი და მას სრული ერთგულება გამოუცხადეს.

ყველა ამას უქადაგებენ ჩვენს „ამხანაგებნი“ ხალხს და ბურთი მოედანნი თვითონ ჩივდნენ სულში, ეს ასე უნდა ყოფილიყო, რადანაც ხალხის ადგილებს და კერძო ადამიანსაც უნიადა ერთი და იგივე არის. ენც კი რასმე სასიამოვნოს ჰპირდება ხალხს და ვინც კი მას ტკბილ მიღებს გულში უღიბებს, იმას უფრო მეტი ვაყვანაც ვეღვება.

რალა თქმა უნდა, რომ კუქს დიდი მნიშვნელობა აქვს კაცობრიობის ცხოვრებაში და ამ მხრივ ყოველი ღონისძიება იხმარეს ჩვენმა მეთაურებმა, რომ დიდი მად ვაუღვიძებინათ ხალხში და ამ მდის სრულიად დამყაფილების უპირობითი იგი ხელში ჩავიგდებ.

მართალია, ჩვენი ამხანაგების სიტყვით ამ „მორტულებს“ სხვა საჩუქრივდო; მართალია სოციალისტები ირწუწუნებია, რომ ხალხი ყურსაც არ გაიხრებენ, როგორც ეკონომიური ბრძოლა რომ არ გამოიყვანებინათ, მაგრამ ჩვენის აზრით ამ გვარა ხალხის მოტყუება ყოველთვის სავიანოა და არ შეიძლება იგი კარგათ დაბოლოვდეს. ჩვენის ფიქრით კი ისევ სჯობია ხალხი დატყუება და სისტემატოობა ვმხადოს პოლიტიკურათ, მიმიდე გამოიღვიდოს, მაგრამ შეგნებულად კი.

პარტის გარეშე.

როდესაც ადგილობრივ ეროვნულ მიმოხილვების წარმომადგენელი დიდი ხალხი ხდება და არა მხოლოდ ესა თუ ის წოდება ან საზოგადოების ესა თუ ის წევრი, მაშინ მის საწინააღმდეგო მტრებს აღარაფერი არ შეუძლებს. მთელი ხალხი ახა რთით მოსყიდება, თუ იმას არ დაუბრუნდა სამშობლო ენა, სამშობლო მართლმშაჯულთა, თავისუფალი ეკლესია და განათლება?

ამიტომ ჩვენმა ინტელიგენციამ სოფლიად ფეხი თუ მოიკიდა და ხალხთან კავშირი დაიკარა, ჩვენ კიდევ რაიმე გვეშეულება, და ამ გზას იგი რაც უფრო მდე დაადგება, რალა თქმა უნდა, უფრო სასურველია.

ახსილი.

ჩვენში არა ერთხელ უთქვამთ, რომ პარტიაში ყოფნა ადამიანს პიროვნების თავისუფლებას უსაბობს და თავისუფალ აზროვნების მავიურად პროგრამების მონურ თაყვანისმცემელს ხდის.

იქ, სადაც პარტია არის გაბატონებული, ყოველი დამოუკიდებელი აზრი იქნება და, დიდ ბოროტმოქმედებათა ითვლება, იქ პარტია შეხედულებათა სიწმინდეს უნიადა წმინდობივ სიფაქტზე და გონების თავისუფალი მუშაობაზე მეტი მნიშვნელობა ეძლევა.

ამის მაგალითს ჩვენშიაც ვხედავთ: გ. გვავაზამ უსაყვედურა ე.ა. დემოკრატ, მწერალი,—ჩემთან კამათი იუღეს, საქართველოს ვაქცივს მენახსო და ამან ირ ღმადგობით აპირებს გამარჯვებას. ამავე წერილში გ. გვავაზამ განაცხად, რომ ზოგიერთი ჩვენებური მარქსისტის სვესხვეთი გამობოროტებულ არ არის და ცხოვრების განვითარებას ანგაზის ამბუნებს.

ამანიარად, ერთსა და იმავე წერილში ირი საგულისხმო ფაქტი იყო, ერთი ბ. ყარბის დემოკრატიის მხილება, მეორე ბ. ივანე გამართლის თავისუფალი აზროვნება.

